

EUCPN töövahendite sari, nr 14

Kogukonnakeskne politseitöö Euroopa Liidus tänapäeval

Lühikokkuvõte

Käesolev töövahend on avaldatud Euroopa Kriminaalpreventsiooni Võrgustiku (European Crime Prevention Network, EUCPN) / Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti (European Union Agency for Law Enforcement Training, CEPOL) poolt ning erineb muudest kogukonnakeskse politseitöö alastest käsiraamatutest. See kirjeldab **mitmeid hiljutisi häid tavaid** ELi liikmesriikides kogukonnakeskse politseitöö vallas. Käesoleva töövahendi eesmärk on **toetada** poliitikakujundajaid ja praktikuid, eriti **politseijuhte ja politseiorganisatsioonide kõrgemat juhtkonda** eduka kogukonnakeskse politseitöö strateegia loomisel. Strateegia sidumise tähtsust kogukonnakeskse politseitöö arusaamadega on rõhutanud oma ala eksperdid. Kogukonnakesksele politseitööle keskendumise **algatas Austria**, Euroopa Kriminaalpreventsiooni võrgustiku eesistujariigina Viini kongressil ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujana, tutvustades teemat sisejulgeolekulase operatiivkoostöö alalise komitee ning justiits- ja siseküsimuste nõukogu mitteametlikel kohtumistel.

Kogukonnakeskset politseitööd peetakse oluliseks kõikide ELi liikmesriikide jaoks ja **seda rakendatakse laialdaselt kogu Euroopa Liidus**, ehkki erineval määral ja erineval kujul. Kuna kogukonnakeskne politseitöö areneb jätkuvalt edasi, pakkudes positiivseid tulemusi ühiskonna ja politsei jaoks, **on selle defineerimine keerukas**. Sellel mõistel on mitmeid ja vahel lahknevaid definitsioone. See kehtib eriti **Euroopa kontekstis**, kus kogukonnakeskne politseitöö toimub erinevates riikides erineval kujul. Selle probleemi lahendamiseks toetusime **Unity'le**, kogukonnakeskset politseitööd käsitlevale projektile Horisont 2020 raames, mis tuvastas sama probleemi. Hoolimata paljudest definitsioonidest ja erinevatest lähenemistest, leidsid uurijad ühiseid elemente. Võttes arvesse neid elemente ja muid uurimuse tulemusi, lõi Unity raamistiku kogukonnakeskse politseitöö tuvastamiseks ja analüüsimiseks kogu Euroopas. Seda raamistikku nimetatakse **kogukonnakeskse politseitöö kuueks sambaks**:

- usalduse loomine
- vastutus
- info jagamine ja kommunikatsioon
- kohalike vajadustega arvestamine
- koostöö

- kuriteoennetus.

Analüüsid olemasolevat kirjandust ja põhjalikke arutelusid oma ala ekspertidega, oleme kindlaks määranud **kogukonnakeskse politseitöö juurutamise tähtsaimad tegurid**. Oleme kasutanud teaduslikke ülevaateid ja vastavate valdkondade kogemusi, et koostada selged ja arusaadavad juhised **10 peamise põhimõtte** näol.

1. Kogukonnakeskne politseitöö **on laiem valitsussüsteemi komponent**. Politseiorganisatsioon ei tegutse isolatsioonis, vaid on suurema raamistiku osa ja sõltub mitmeti järelevalveametite toetusest. Seetõttu on oluline, et poliitikud ja poliitikakujundajad mõistaksid kogukonnakeskset politseitööd, arutleksid selle üle, varustaksid politseiorganisatsiooni vajalikke ressursidega selle edukaks juurutamiseks ning tagaksid muudele valitsusinstitsioonidele vajaliku mandaadi ühiskondlikus järelevalves osalemiseks.
2. Kogukonnakeskne politseitöö on **pühendumus**. See eeldab muutusi juhtimisstiilis, vastuseisu vähendamist politsei allüksuste seas, et muuta ettekujutust politseitööst ning suurendada teadlikkust politsei töötingimuste suhtes. Kui kogukonnakeskse politseitöö meetodit ei aktsepteerita kogu politseiorganisatsiooni sees, jääb see üksnes lisanduseks politsei reageerivale tööviisile, ega too oodatud tulemusi. Kogukonnakeskset politseitööd tuleb vaadelda efektiivsema töömeetodina, mis säästab nii aega kui vaeva, mitte täiendava ülesandena politseile.
3. Kogukonnakeskne politseitöö nõuab **kvalitatiivset mõõtmist**. Üha laiemalt on aktsepteeritud kogukonnapõhiseid tulemusi, nagu näiteks kogukonna turvalisus, turvatunne ja nõudlus teenuse järele. Kasutusele tuleb võtta kvalitatiivsed tulemuse kriteeriumid, nagu ühiskonna rahulolu ja koostöö kasvamine ning kogukondlike projektide jätkusuutlikkus, ja neid tuleb pidada kvantitatiivsetest kriteeriumidest tähtsamaks. Politseinikke, kes tahavad õppida uusi oskusi, tuleb stimuleerida edutamisevõimalustega ja nende saavutusi tuleb ametlikult tunnustada.
4. On olemas **uus kogukonnakeskse politseitöö projektide põlvkond**, mis **toetuvad tehnoloogiale**. Uurimistulemused on rõhutanud nende info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite kasutamise olulisust kommunikatsiooni ja koostöö edendamiseks, mitte selle asendusena. Lisaks tuleb meeles pidada, et nende vahendite kasutamise prioriteediks peab olema kommunikatsiooni ja koostöö parandamine politsei ja ühiskonna vahel, mitte andmete kogumine.
5. Politseinikud vajavad **vastavat väljaõpet**, et kogukonnakeskne politseitöö toimiks. CEPOL defineerib koolituse ja hariduse kahe erineva mõistena. Edukas kogukonnakeskne politseitöö sõltub rohkem osalevate politseinike haridustasemest kui koolitustest. Seda erinevust arvesse

võttes, oleme määratlenud viis sihtgruppi, keda koolitada või harida: valitsus, politseijuhid/-juhtkond, kogukondliku politseitöö politseinikud, tavapärase politseitöö politseinikud ja kogukonnad.

6. Kogukonnakeskne politseitöö peab olema alati **seotud asukohaga** ning kohandatud kohaliku olukorra ja sotsiaalse kontekstiga. Uuringud on näidanud, et sotsiaalne kontekst mõjutab oluliselt politseitöö praktikate tähendust, tõlgendamist ja elluviimist. Piirkondades, kus valitseb ajalooline usaldamatus, võib usalduse taastamine võtta aastakümneid. Seetõttu tuleb kogukonnakeskset politseitööd vaadelda laiemal üleminekuna jõupolitsei juurest teeniva politsei juurde, kus politsei tegutseb kogukonna heaks ja koos kogukonnaga.
7. Politsei **kohalolek ja tundmine** on kogukonnakeskse politseitöö tähtis aspekt. On oluline, et kogukonnal oleks piisavalt aega politseinikega tutvumiseks ning et politseinikel oleks piisavalt aega, mõistmaks kogukonna toimimist. Politsei ja inimeste kohtumised on äärmiselt olulised suhete kvaliteedi seisukohalt.
8. Politsei peab **välja selgitama kohalikud vajadused ja nendega tegelema**. Kogukonnakeskse politseitöö oluline aspekt on probleemide lahendamisele suunatud lähenemine, mis püüab vähendada kuritegevust ja suurendada turvalisust. Kohalike vajaduste väljaselgitamiseks on oluline vältida ühekülgset vaatepunkti kogukonna murede kohta info kogumisel. Kohalike vajadustega tegelemiseks on oluline määrata kindlaks probleemide sügavamad põhjused ja keskenduda intsidentide korduvatele mustritele, mitte käsitleda neid eraldiseisvate intsidentidena, mis moodustavad probleemide rühma.
9. **Turvalisuse loomine koostöös** tähendab seda, kui mitmed osapooled tegutsevad koos ühise turvalisuse visiooni saavutamise nimel. Politsei teeb probleemide lahendamisel koostööd ühiskonnaga, et suurendada tajutava turvalisuse astet ning usaldust politsei ja politseitöö legitiimsuse suhtes. Tarvis on valitsusesisest koostööd, sest kogukonna probleemide lahendamine on ülesanne, mis hõlmab kõiki vastavaid ametkondi, kelle tihe koostöö on hädavajalik. Kui ühiskond ja muud osapooled võtavad rohkem vastutust ühise turvalise keskkonna loomisel, võimaldab see politseijõududel keskenduda rohkem oma põhiülesannete täitmisele.
10. **Mõlemasuunalist suhtlemist** politsei ja ühiskonna vahel tuleb soodustada. Efektive, asjakohane ja õigeaegne kommunikatsioon on kogukonnakeskse politseitöö seisukohalt äärmiselt oluline. Kogukonnakeskne politseitöö peab hõlmama erinevaid innovatiivseid lähenemisi, jõudmaks raskesti kättesaadavate sihtrühmadeni, mille sotsiaalne kapital võib olla väike. Lisaks on oluline selgitada kogukonnakeskset politseitööd avalikkusele selgete sõnadega, keskendudes kogukonnakeskse politseitöö initsiatiividele nende kogukonnas,

selgitades inimeste rolli kogukonnakeskses politseitöös ja võimalikke tulemusi. Uuringud on näidanud, et politseitöoga hästi kursis olevad inimesed kalduvad politseid kõrgemalt hindama.

Kogukonnakeskse politseitöö kontseptsioon on juurdunud mitmes ELi liikmesriigis, kuid erineval kujul, kasutades erinevaid tõlgendusi ja nimetusi. Hetkel puudub veel ühine üle-Euroopalik arusaam kogukonnakesksest politseitööst, rääkimata ühtsest Euroopa lähenemisest. Ühise **ELi kogukonnakeskse visiooni saavutamiseks** on tarvis piisavaid ressursse: see tähendab, et tarvis on piisavalt aega ja ressursse, et kasutada ära kõiki asjakohaseid teaduslikke publikatsioone kogu Euroopa Liidus, kaasata sobivad konsultandid ning hõlmata ühiskonna perspektiive.

Lisaks tuleb teha täiendavaid jõupingutusi, et **mõista ja kasutada ära kogu ELi potentsiaali** ning teadmisi ja kogemusi kogukonnakeskse politseitöö vallas. Esiteks on soovitatav võtta kasutusele ühtne nimetus Euroopa Liidus, millega kõik nõustuvad. Teiseks: Euroopa Liidu suur erinevate keelte arv on kultuuriliselt rikastav, kuid see loob ka barjääri ühiste kogemuste jagamisel ELis. Tarvis on täiendavat tööd vastavate materjalide (nt asjakohaste uurimuste ja aruannete kokkuvõtete) tõlkimisel, et jagada teadmisi ELis laiemalt.

Me loodame, et **politseijuhid, politseiorganisatsioonide juhtkond** ning muud poliitikakujundajad ja praktikud kasutavad antud töövahendit eduka kogukondliku politseitöö strateegia väljatöötamiseks. Poliitikute ja organisatsioonide kaasamine on oluline, kuna kogukonnakeskse politseitöö juurutamine või täiustamine nõuab struktuurilist ja kultuurilist muutust politseiorganisatsiooni sees.

Viimaks tuleb arutada küsimust, millisel määral on kogukonnakesksel politseitööl kohta laiemas **Julgeoleku Liidus**. See võib anda olulise panuse Julgeoleku Liidu töösse ning selles valguses tuleks seda ka käsitleda.